

BISERICA și ȘCOLA.

Foie bisericească, școlastică, literară și economică.

Eșe odată în săptămână: DUMINECA.

Prețul abonamentului:
Pentru Austro-Ungaria pe an . . . 5 fl.—cr.
" " " " jum. an 2 „ 50 „
Pentru România și străinătate pe an 7 „ — „
" " " " j. a. 3 „ 50 „

Prețul inserțiilor:
Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte
4 fl. și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele să se adreseze la Redacțiunea dela
„BISERICA și ȘCOLA“
Iar banii de prenumerațiune la
— „Tipografia diecesană în Arad.“ —

Cu 1 Iuliu a. c. jurnalul „BISERICA și ȘCOLA“ intră în semestrul al II-le al anului curinte.

Rugăm dar pe on. abonenți a caroră abonamente expiră cu finele lui Iunie, să binevoiescă a-le renovi de timpuriu ca să nu fim siliți a întrerupe trimiterea jurnalului.

Asemenea rugăm și pe abonenți în restanță cu prețul jurnalului pe semestrul trecut, ca să-și achiteze datoria lor, câtă mai curândă la

Administrațiunea tipografiei diecesane.
Redacțiunea.

Sanctitatea catedrei.

Lumina se răspândește dela corpurile luminoase în toate direcțiunile; dar pentruca să se pōtă răspândi are trebuință de un mediu conducătoriu, fie acela eteru sau ori ce alta. Cu cât prin spațiul infinitu va fi eterul mai puțin încărcat cu elemente străine, cu atât va ajunge și lumina mai oblu la anumite locuri din universu. Scimū însă că corpurile au isusire unele mai mare altele mai mică de a absorbi lumina. Cele ce absorbū mai puțin se îmbracă în haină albă, simbolu alu inocenței, iar cele ce o absorbū mai tare prospiciēză învaluite în vesmēntu negru, semnū ce manifestă nisuința corpului de a trece în altu stadiu de agregatiune.

Avemū însă douē feluri de lumină: cea p-mintită luminează numai exteriorul, deci este numai fenomenu alu naturei; specia a doua luminează și internul, se revarsă asupra spiritului omenesu, drept-acea este fenomenu supra-naturalu. De și ambele au sorginte atât de varie, totuși posedū nisce analogii, din ale carorū espuneri se potū deriva conclusiuni prea interesante.

Lumina, fenomenul naturalu, ca să producă efectū, are lipsă de mediu conducătoriu; lumina, fenomenul supranaturalu adecă sciința, ca să producă efectū, asemenea are lipsă de mediu con-

ducătoriu. La cea d'ntăiu mediul conducătoriu este eterul, iar mediul conducătoriu alu sciinței este magistrul sau dascalul. Eterul ocupă întregu spațiul imensu așa dară este infinitu și pretutindenea; magistrul însă ocupă unu spațu neînsēmnatu, și numai temporalu, deci este mărginitu și trecătoriu. Ceea-ce produce însă lumina prin influința eterului este mărginitu și trecătoriu, precând ceea ce produce sciința prin influința magistrului este infinitu, și neperitoriu; prin urmare, în sensu inversu calculând, rezultatele se egaleză. Căutându acum după isvōrele acestorū lumini, iarăși aflămū o analogiă: pentru lumina de soiolu prim isvorul este sōrele, unu corpū intru adeverū imensu, dar totuși mărginitu, prin urmare și trecătoriu; lumina cēta-laltă încă își are isvorul într'unu sōre, dar acesta este nemărginitu în timpū și spațiu. Efectulū unei trebuie să fie mărginitu iar a celeilalte nemărginită.

Dacă acum eterul, corpū materialu, este infinitu în timpū și spațiu, și efectulū produsu prin sine totuși este numai mărginitu și trecătoriu, cu logica a mână se pōte afirma a posteriori, că fiind influința sciinței infinită, magistrul este inviolabilu în sfera sa de activitate, iar loculū ce-lu ocupă este sântu. . . . N'ati vedutū nici odată desvoltându pomulū și producându fructe deliciose, de și nu se află în condițiunile necesarie, de ōrece eterne sunt legile naturei și sfarimă obstacolii ce întimpină! n'ati auditū esind cātări de veselie dintr'o inimă sfășiată de durere, de și cōrdele necesarie s'au debilitatū; numai pre munții cei mai înalți, liberi de sgomotulū lumēi, se simțesce liberu falniculū de cerbū; iar chitulū numai prin mările cele adēci și limpedi își arată maestatea sa. — Magistrul dară numai atunci va putea fi la înalțimea chiāmărei sale, dacă va fi neconturbatū în sfera activității sale; iar sciința numai atunci va avea succesū infinitu, dacă Iumea va privi catedra de locū sântu.

O privire în istoria omenirii numai dela venirea Arabilor în Spania ne convinge, că școla apröpe la töte popörele a fost considerată de locü sânt, iar magistrul de personă inviolabilă; se aflară domnitori puternici, cari nu numai că priviau școla de locü sânt, dar își puneau tötä silința spre a convinge pre supușii lorü despre sanctitatea școlei; magistrii erau pretotindenea inviolabili în activitatea lorü, iar în casuri grele sfaturile lorü erau cercate de căträ cei înzestrați cu puterea supremă. Nu într'unü locü veți afla și astăzi mai alesü prin Germania, cum numai școla dar și întregü terenulü ei se consideră de sântü. Universitățile își păstrează și astăzi atributele „*alma mater sacra et inviolabilis*.”

Revoluțiunea francesă și celelalte iscate dintrönsa a stersü întrü adevörü multe rele ce caracterisau evulü međü; dar nu se pöte contesta pre de altă parte că valorile sale au frântü mulți pilastri, cari ar merita se existe spre decoreea veacului civilisatorü. Așa între altele a nimicütü în parte și decorulü ce îlü aveau cândva școlele. De aici pre multe locuri din a döua casă alü Ddeü s'a făcutü locü de törgü prin ce numai s'a consumatü din autoritatea magistrului, dar s'a datü sciințelorü direcțiune smintită. De aici mai departe lumea s'a împlutü de proroci mincinoși, cari usurpându titula de magistri implu cu doctrine perverse mințile cele de-altmintrea limpedi ale junimei, căci nu-și cunoscü misiunea și disconsideră sanctitatea catedrei. De aici se esplică apoi decadința morală, de aici omorurile, incendiurile, asasinările și sinuciderile tot atâte rele, de care lumea cea întunecată a evulü međü nu avea idee, nu! căci sântă era catedra și inviolabilü magistrulü.

„*In melius est mutari consilium*.” Reulü ce amenință și pre poporulü nostru se pöte stîrpi, dacă se va restitui catedrei sanctitatea și magistrului inviolabilitatea.

În linia primă de a reinălta vađa școlei are datorință sacră venerab. consistorii, care purcedëndü mai rigurosü și fiind mai punctuale cu deosebire în cestiunii școlare în scurtă vreme ar putea face multü, förte multü. Dar în linia a döua însuși magistrulü trebuie se stăruescă întrü ași recăștiga pozițiunea ce i-se cuvine. Este bine dacă își aduce aminte magistrulü, că loculü ce-lü ocupă este sântü, deci pre catedră și întrü-altü locü să apară astfelü, ca să nu se pötă afirma despre dönsulü, că însuși este culpabilü dörä la profanarea catedrei și de aici la devalvarea autorității sale. „*Amo incipit ab ego*” s'ar putea traduce în casulü presente și așa, că dacă voim se rehabilitămü școla în drepturile sale, atunci se lucrămü. Numai atunci va putea privi cu mândrie magistrulü la catedră, dacă însuși va fi san-

tinelă perpetuă și nu va aștepta să-i vină altulü întrü ajutorü, căci ajutorilü străinü cumpenesce förte pucinü. Grecia a voitü să aibă pre Filip de protectorü contra Persilorü, dar protectorulü o a dubitü. Fridericü celü mare numai prin sine a făcutü fenice din înfranta sa țară. Stefanü celü Mare prin östea sa sdrobotă a sciütü se alunge din țară pre musulmanulü furbundü.

Ore se nu fie în stare magistrulü a înălta însuși vađa școlară? Faceți dară cei chiämați ca se tacă odată gurile cele rele, sau dacă vorü se mai vorbescă, atunci constringeți-i moralicesce ca însiși se profeseze, că sântă este catedra și inviolabilü magistrulü!

Papismulü și starea actuală a Bisericei ortodoxe în Regatulü României. *)

de
Episcopulü Melchisedecü.

Inaltü pré sfințite stăpâne!

Pré sfințitilorü părinți!

De cât-va timpü s'a răspänditü în România vestea, că biserica papistă tinde a se läți și a se impu-ternici în țera nöstră. De acösta se vorbesce și prin jurnale, atät cele bisericesci cât și cele politicesci, și prin conversațiile particulare. Romänulü dice: „De unde nu-i focü, de acolo nu esă fumü.” Cine mai multü, decât Sfântulü Sinod, are datoria de a sta la straja Bisericei nöstre și a o apöra de primejdiele, ce o amenință? Din acestü motivü, förte gravü, eü am făcutü unü studiü asupra catolicismului în țera nöstră și asupra stărei actuale a Bisericei nöstre, pre carele acum îlü depunü pe biroulü Sfântului Sinodü. Eü am făcutü acösta lucrare și o prezentezü Sfântului Sinodü cu atăta cu mai multă îndrăsnelă, cu cât am fost îndemnatü la acösta de președintele nostru, Inaltü Prea Sfințitulü Mitropolitü Primatü alü României, carele ca primulü Archipăstorü alü țerei s'a mișcatü celü äntëiü la alarmă dată de jurnale despre pericolulü ce amenință ortodoxia nöstră din partea Romei catholice papiste.

De aceea rogü bine-voitörea atențiune a Sf. Sinod. Studiulü meü este împărțitü în douë părți: I. Istoriculü catolicismului în România din timpurile cele mai vechi până în zilele nöstre; II-lea Starea actuală a Bisericei nöstre Orthodoxe din Regatulü României.

I.

Documentele istorice amintescü de o Episcopie catholică, carea în anulü 1096 purta numirea de „*Milcoviensis*,” adică: a Milcovului. Mulți au cređutü, că acösta ar fi fost o episcopie catholică în Moldova, fiind că sémănuä numele ei cu alü unui rü din România — Milcovulü, carele desparte teritoriulü Moldovei de alü Munteniei. Însé acösta nu se pöte dovedi istoricesce. Este mai de cređutü, că acösta a fost o Episcopie a Secuilorü din Ardelü. Archivele ne au păstratü unü documentü istoricü din anulü 1096, anume, o circulară a lui Laurentiü Episcopulü Milcoviensis, adresată căträ toți chreștinii catholici din Transilvania, era mai alesü căträ Secui, cari erau sub jurisdicțiunea sa. În acea circulară Lauren-

*) S'a cettü în sesiunea de primăveră a s. Sinodü în anulü 1883.

țiu spune, că predecesorul său, Michael, restabilise acea Episcopie din căderea ei, și îndemnă pre Secui a face o colectă bănească pentru episcopie, și a asculta de îndemnurile Papei Urban II-lea, și ale lui Caloman regelui Ungariei, de a ajuta formarea cruciatei pentru desrobirea Palestinei de sub stăpânirea păgânilor, dându pe cei mai înveri dintre secuți, pedestri și călări [Hăjdeu. Archiv. istor. t. I. I. p. 59].

În viaculu 13-lea România actuală se numia Cumania dela populația tătarăscă numită Cumanii, seü dupre chronicarii ruși — Polovți, carea se aședase aici. Ordinul Dominicanilor, călugări latini, numiți „frații predicatori,” și-a pusü thema sa principală — convertirea Cumanilor la catholicismü. Până la anulü 1228 acești misionari au convertitü pre mulți dintre Cumanii, încât papa a autorisatü pe primatulü Ungariei Robert, de a înființa pentru Cumania o episcopie latină, numită „a Cumanilor.” Ea cuprindea teritorulü din Transilvania, ce fusese cedatü cavalerilorü theutonii și laturea din România din pejmetele rîului Seretü (Hunfalvy. Die Rumänen. p. 85. 86).

În Cumania lăcuiau și Români, *) pre carii Papii dela Roma deasemenea voiau a-i atrage la Biserica lorü, precum se vede dintr'o scrisöre a Papei Grigorie IX-lea către Bela IV lea regele Ungariei, în carea cetimü următorele: „În Episcopia Cumanilorü, precum am înțelesü, sunt nișce ömeni, carii se numescü Vlachi, carii măcarü că se socotescü suptü nume chreștinescü, totuși sunt o credință avënd alte obiceiuri și năravuri, acele lucruri sevrșescü, care se împotrivescü numelü chreștinescü; căci nebăgându în sémă Biserica Romei, nu dela cinstitulü fratele nostru Episcopulü Comanilorü, care este Episcopü loculu, ci dela alți pseudo-episcopi, carii ținü obiceiurile Grecilorü, primescü tôte tainele bisericesci: și unii din Crăimea Ungurăscă, așa Ungurii ca și Teutonii și alți Ortodoxi, trecëndü la densü, și făcëndu-se mai unü poporü cu Vlachi aceia nebăgându sémă, tôte tainele le primescü la olaltă, spre grea scandală a Ortodoxilorü, și nu cu puțină scădere a credinței ceș creștinesci. Dreptü aceea, ca nu cum-va să se nască primejdie sufletelorü din osebirea obiceiurilorü, vrëndü să împedecämü Vlachiilorü prilegiulü de a merge la Episcopii schismatici pentru taine, Episcopulü Comanilorü îi poruncimü, prin cartea acéstă, ca némului aceluia să-i dee Episcopü catholicü după legea lorü, carele să-i fie lui ca unü vicariü, și după aședarea soborului celü generalü în tôte supusü și ascultătorü.” (Sinc. t. I. p. 25).

Acesta este primulü documentü istoricü, cunoscutü nouë până acum despre îngrijirea Bisericei Catholice-romane de a avea Episcopü catholicü în România pentru convertirea Românilorü. Îngrijirea acéstă devine totü mai stăruitoare cu curgerea timpulu. Ea s'a manifestatü mai deaproe pentru Români din Ungaria, unde Papismulü era Biserică dominantă. În anulü 1204, Regele Ungariei Emericü, sub cuvëntü, că Biserica Românilorü din Ungaria ar fi ajunsü în decadentă sub conducerea Monachilorü grecesci, propune Papei Innocenții III-lea, a numi episcopü pe vre-unü monachü de acestia, și a-lü pune nemijlocitü

sub atárnarea scaunulu Romei. Deși Papa ar fi consimțitü la acéstă; însë grabnica mörte a lui Emericü și alte afaceri mai serioșe au amânätü aface-rea pe alte timpuri. Românilorü însë nu le era permisü a avea Episcopii lorü, și ei căpätau preoți și povățuiri spirituale dela Bisericile ortodoxe din țerile limitrofe. În anulü 1345, Papa Climentü VII-lea a însărcinatü pe Franciscanii din Transilvania cu convertirea Românilorü. Antonie Spoleto profesorul ordinulu Franciscanilorü, carele cunoscea limba română, a isbititü a face öre-care convertiri între Români de pe granițele Ungariei despre Tătari, dar tot-o-dată a observatü, că Români sunt reü dispuși cătră popii unguri. Basatü pe acéstă, Papa Grigorie XI-lea a doritü să auđă opiniunea episcopilorü de Gram și de Calocia pentru înființarea unei Episcopii române deosebite. Acei episcopi n'au dat nici o urmare cererei Papei; căci nu le convinea a se crea o nouă episcopie, ci ei credeaü că vor reuși a converti pe Români la Biserica lorü.

Pe de altă-parte, totü spre acestü scopü lucrau și regii Ungariei, întrebuintändü forța pentru convertirea Românilorü. Așa regele Ludovicü, carele a domnitü dela 1342 până la 1382, a legiuitü ca nici unü nobilü românü, nici Kenezü să nu pötă poseda proprietate, decă nu se va converti la Catholicismü. Acéstă legiuire o a întăritü și regele Sigismund în anulü 1428; căci acestü rege cu părere de reü s'a informatü, că în țera lui ar fi nobili și Kenezii, carii ținü popi schismatici și amăgescü pe poporulü celü simplü. De aceea elü a însărcinatü pre Minoritiü Franciscani, ca să privigheze, ca nici unü nobilü seü Kenezü să nu țină popi schismatici; la din contra, va perde averea sa, pre carea o va confisca Burgcastelanulü de Sebeșü; Castelanulü să nu sufere nici unü popă în districtulü seü; să nu se facă nici o căsătorie între catolici și schismatici; copii să se boteze de preoții catolici; cine se va boteza de unü preotü schismaticü, acela își va perde averea; unii asemenea preotü, ori din ce parte a Ungariei ar fi, să nu i să permită a lăcu în districtele române Sebeș, Michald și Hatzeg. Sub aceste crude persecuțiuni mulți nobili români au trecutü la Catholicismü și s'au disnaționalisatü, devenindü Unguri (Hunfalvy. die Rumänen. p. 122—124). Alții au părăsitü Ungaria și au emigratü în România, unde împreună cu Români de aici au formatü döue Domniate. Dar Papismulü și aici nu a lăsatü în pace pe Români. Așa în anulü 1352 Papa Climentü VI-lea a îndemnatü pre Ludovicü regele Ungariei, ca să cuprinđă tôte țerile de prin pregiurü, în care locuescü schismatici și să-i unescă cu Biserica Romei (Sinc. t. I. p. 321). Papa Urban V-lea la 1368, laudă pre același rege pentru nevoințele ce-și dă de a uni pe Bulgari cu Biserica Romei, și-lü îndemnă a face tot așa și cu cele-l-alte țeri de prin pregiurü (Sinc. t. I, p. 336). Pe de altă parte Roma trimisese în principatele române misionari călugări din ordinulü Minoritiilorü, ca să convertescă pe Români la catholicismulü romanü. În Muntenia au găsitü ei organü în Döмна Clara mama lui Vladü sau Ladislau Voevodulü țerei. Clara era catholică și förte devotată Bisericei sale, pre cum se vede din lauda ce-i face papa Urban în scrisörea ce i-a adresatü în anulü 1370. Tot atunci serie și Voevodulü Vlad dojenindulu și îndemnändulu a se converti la catholicismü, și a urma exemplulü maștichai sale Clara, și îi promite ajutorii „în tôte trebile lui și a le țerei.” În Moldova domnia Lațicu-Vodă. Atât

*) Cu timpulü Cumanii din România, parte s'au amestecatü cu Români, primindü religiouea Orthodoxü; parte, anume cei catoliciizați, au trecutü în Ungaria, unde s'au maghiarizatü, păsträndü însă până astăzi numirile de „Cumania mare” și „Cumania mică” ale localităților, unde s'au aședatü. Și în România urmele lorü s'au păstratü în numiri de localități, precum: Vadulü Cumanilorü, Comăneșcii Comana, etc.

elul său și Vlad ală Munteniei aveau nevoie de ajutorul Papei contra tendințelor de cucerire ale regelui Ungariei Ludovic. De aceea prin misionarii catholici se puse și el în relațiuni cu Papa. Lațicu promise misionarilor a le înființa o episcopie neatârnată în Târgul Seretiului, care să nu mai fie supusă ca până atunci Mitropoliei catholice din Galitia, ci să atârne deadreptul de Roma. Această promisiune a plăcut foarte călugărilor minorității; ei au și scris la Roma, anunțându pe Papa Urbanu, că Domnul Lațicu cu poporul său este gata a se uni cu Biserica Romei; că ei predică catholicismul în totă libertatea; dar principele doresce ca târgul Seretiului, carele atârna de Mitropolia Galitiei, și carele este un oraș mare, plin de lăcuitori, să se rădăce la rangul de cetate, să se scotă de sub atârnera oricărui alte biserici, să se înființeze în el o episcopie, care să atârne numai de Roma. Dorința Minorităților de a se înființa un episcopat catholice în Seretiul s'a realizat, și celălalt episcop catholice pentru Seretiul fu Minoritul Andrei din Cracovia, poreclit Vasito, duhovnicul Elisavetei mamei lui Ludovic regelui Ungariei. Cu toate acestea Lațicu a rămas ortodox, și la îndemnul repetat dela Roma de a trece la catholicism, el a răspuns, că nu voesce soția sa a-și părăsi religiunea părintească, și că el, ca să treacă la catholicism ar trebui să se despartă de soția sa. Această nu o putea admite nici Biserica Romei. De acea în anul 1372 Papa Grigorie XI-lea lăudându pe Lațicu pentru *convertirea lui la Biserica catholice*, „îi pare rău de înpetirea mușierii lui în desbinare, și îl îndemna să se silască cu mijloace morale de a o converti și pe dânsa (Sinc. t. p. 338—341). Cu toate acestea Lațicu, deși scriitor catholice asigură, că s'ar fi catolice, a rămas ortodox până la moarte și mormântul lui se vede și astăzi la Rădăuți în Biserica fostei reședinți episcopale. Totă peripeția această pentru catolicizarea lui Lațicu, a fost o mistificațiune, un expedient politic, de care nu odată s'au servit Domnii noștri, precum se va vidă în urmă. Dar misiunea catholice din Moldova s'a ales cu episcopia dela Seret, care înse a durat numai 30 ani.

Tot pe acele timpuri (an. 1382) găsim în Muntenia la Câmpul-Lungu o mănăstire catholice dedicată santei Feciore și condusă de un gardian (superior); găsim asemenea un episcop catholice intitulat „episcop al Severinului și al părților transalpine,” carele în anul menționat după recomandanța gardianului a chirotonit, în Mănăstirea această în trepta de subdiacon, pe un novice ungar din Köröspatac (Columna-Traian. an. 1872. p. 100).

În anul 1388 documentele istorice ne arată deja un episcop latin la Seretiul nu din ordinul Minorităților, ci din al Dominicanilor, anume Stefanu Ruteni, ceea-ce, după observația lui Șincai, însemnă, că politica Poloniei tindea a împinge pe cea Ungurească din Moldova (Sinc. Chron. Rom. an. 1388).

Sub Alexandru cel bun, în anul 1401, s'a organizat ierarhia orthodoxă a Moldovei, destinându-se un Mitropolit cu reședința în Suceava, capitala țerei, și doi episcopi, unul cu reședința în Roman, altul cu reședința în Rădăuți, și țera s'a împărțit în trei eparhii mari. Tot-o dată Biserica Moldovei s'a pus în relațiuni spirituale cu Biserica cea mare a patriarhiei de Constantinople. Se în-

telege, că Misionarilor Catholici din Seretiul, oraș apropiat de Suceava și de Rădăuți, le-a venit greu de trăit și de lucrat în misiunea lor de propagandă. De aceea ei s'au mutat la Bacău, și episcopi catholici destinați a visita Moldova au început a se titlui „Bacovienses,” adică ai Bacăului. În Bacău și în premețele lui era o populațiune mai numerosă de catholici. Observăm cu această ocaziune, că în Moldova a fost încă din vechime o populațiune de străini, de confesiunea latină, mai numerosă de cât în Muntenia. Ea consta din Sași, cari lăcuiau prin orașe, ca industrialii, și își aveau bisericile lor; din Unguri, aduși ca coloniști în deosebite rânduri de Domni, boeri și Mănăstiri pentru colonizarea moșierilor și cultivarea pământului. Sașii aveau Bisericile lor prin multe orașe, cum se vede din Documente, precum: în Iași, în Târgul Némțului, la Roman, la Huși, la Bacău, la Baia, la Cotnariu etc. După ivirea protestantismului mulți din acești Sași și Calvină și apoi s'au strămutat din Moldova în țerele unde confesiunile lor prosperau, așa că au rămas numai locuitorii țerei ungarilor catholice, sub conducerea misionarilor catholici, strămutați dela începutul viacului 15-le în Bacău. Deși Roma chirotonia pentru dânsii episcopi cu titlu de *Bacoviensis*, aceia nu reședeau în Moldova, ci în țerele megieșite, de unde politica polonă ori ungară cerea a se răndui, și chiar la Roma. Episcopi aceia numai a timpore visita Moldova, spre a săvârși lucrările religioase rezervate numai episcopatului catholice, precum: miruirea copiilor, chirotoniile în trepte bisericesti, sfințirea templelor, etc.

În Muntenia ierarhia orthodoxă se organizase mai înainte, în anul 1359, sub Domnia lui Alexandru Basarab, când Biserica această s'a pus în legătură spirituale cu patriarhia de Constantinople, și a fundat două Mitropolii, una pentru Muntenia mare, alta pentru cea mică sau Oltenia.

Pe la începutul viacului 15-le găsim și în Muntenia misiunea catholice, carele petrecea în o mănăstire catholice dela Târgoviștea, unde era încă și o biserică săsescă, ale căreia urme se vedeau acolo până pe la anul 1761, printre locuințele Românilor. Mănăstirea această esista din viacul 14-le și fusese odată dărâmată. Pe la anul 1455 ea se administra de un călugăr Ioan Capistran, venit din Ungaria, dela Sebeș, și carele mai apoi a devenit la Catholice sfânt. Mănăstirea această și misiunea catholice, n'au fost favorite de noroc între Români, și cu totă persistența catholicismului nu au putut aduce rodele așteptate. Ea a fost de vro opt ori distrusă și iar restituită; deși s'a bucurat de favoare la unii Domni cari o ajutau și restituiau din motive politice. Pe la anul 1460 ea fu din nou dărâmată. Dar pe la începutul viacului 16-le fu restaurată de Michnea cel rău, carele era catholice în ascuns, precum se vede, și de acolo, că, după ce pentru crușimile lui el fu alungat din țera, a fugit în Transilvania; dar ura românească l'a ajuns și acolo, căci într-o zi, pe când intra în Biserica catholice din Sibiu, fu ucis de un Sărb, și apoi îngropat în Biserica Dominicanilor (Sinc. Chron. Rom. t. II. p. 124. 125). Sub urmașii lui Michnea, Biserica catholice din Târgoviștea, precum și alte Biserici de acestea din alte târguri fură dărâmate. Apoi fu restaurată sub Michaiu Vitezul, la finele viacului 16-le. În 1607, ea fu din nou dărâmată de Turci, și rămase așa până la Dom-

nia lui Michaiu Radu. Acestu principe, având alianță secretă cu Ardealul contra Turcilor, a fost favorabilu catolicismului, și a restabilitu Monastirea misionarilor dela Târgoviștea. Afară de aceea elu aduse din Bulgaria pre episcopulu catholicu Petru de Sardica, franciscanu din custodia séu circumscripțiunea Bulgariei, împreună cu alți călugări franciscani și îi aședă în Monastirea dela Târgoviștea dându spre întreținerea ei și o moșie — Șotnigénulü. Tot sub acestu Domnu s'a deschisü o Biserică catholică parochială la Câmpul-lungü. După 2 ani însă, la ocașiunea incurșiunei oștilorü turcesci și tătăresci ea iarăși fu dărămată, și se restabili în anulü 1665. Minoritiü, cariü din vechime căpătase dreptulu de misionari în România, au fost nemulțamiți că monastirea lorü din Târgoviște a ajunsü în posesiunea Franciscanilorü și au reclamat'o pe séma lorü. Dar fiind-că Minoritiü erau împărțiți în douë secțiuni: una — Minoritiü conventuali, Misionari ai „Sânței Congregațiunii“ în Tera-românescă; alta — frațiü minoritiü observanți ai custodiei Bulgariei, amândouë aceste tabere călugăresci pretindeau monastirea Târgoviștei. Cërta după intervenirea Nunciului din Polonia, în anulü 1665 s'a decisü de „Sânta Congregațiune“ din Roma în favorea minoritiilorü observanți din custodia Bulgariei. Asupra acestei Monastiriü mai avuse pretențiune și misionariü din custodia Transilvaniei numiți: părințiü reformați ai provinciei Sântului Stefanü, adică a Ungariei. În anulü 1738, în resbelulu turcescu, Monastirea fu arsă și nu se mai restabili; iară în anulü 1763 unü popă catholicu din Târgoviștea a vindutu și moșia ei unui boeriü românü — Cioranü. Misionariü catholici, precum însii mărturisescü, n'au pututu ajunge în România la altü resultatü, de cât convertirea unora din Bulgariü emigrați în România sub principele Brâncovenulu și stabiliți în Târgoviște, în Câmpul-lungü, în Râmnicü, Dragosuteșci, Copăcenü Brădiceni. La anulü 1700, sub Domnia lui Brâncovenulu, strămutându-se capitala la Bucuresci, aici s'a formatü cu încetulü și centrulu Misiunii catholice, la monastirea numită „Bărăția.“ (Häjdeü Archiv. Istor. t. I. I. pag. 46—54).

[Va urma].

Sinodulu eparchialü

alü diecesei gr. or. române a Caransebeșului convocatü în Caransebeșu pe Dumineca Tomei 24. Aprile 1883.

(Continuare.)

Ședința IV. Înaltü Pré Sânția Sa Domnulu episcopü dechierând ședința de deschisă, designă de notariü alü zilei pe Macsim Popoviciü, de notariü pentru însemnarea vorbitorilorü pre Nicolae Popoviciü, iar contra pe Ioan Marcu. Protocolulu ședinței a III-a cetinduse s'a autenticatü.

Presidiulu presintă sinodulu rugarea mai multorü locuitoriü din comuna Cereșü Timișü pentru rădicarea preotulu Ioan Pușcan din Criciova, din parochia vacantă din Cereșü Timișü; se transpune comisiunei bisericesci.

Comisiunea verificătoare prin reportorulü ei Ioan Bartolomeiü cu privire la realegerea dlu Vincentiü Babeșü în cerculu electoralü Iam espune, că în comisiune s'au ivitü douë păreri și anume una: Vincentiü Babeșü fiind deja alesü și verificatü deputatü alü sinodulu din Arad, pe basa decisulu congresalü din anulü 1878 Nr. 105 în acest period nu mai pôte fi verificatü de deputatü alü sinodulu de Caransebeșü

alta părere că Vincentiu Babeșü se pôte verifica sub condițiunea, ca până în 3 zile se documenteze în mod fidedemnü că a încetatü a fi deputatü alü sinodulu aradanü; Comisiunea cu majoritatea de voturi propune și Sinodulu verifică pe deputatulü Vincentiu Babeșü cu apriată rezervă, ca în restimpü de 3 zile Vincentiu Babeșü are să se legitimizeze în mod fidedemnü că dënsulu a încetatü a fi deputatü alü sinodulu eparchialü alü Aradului.

Tot comisiunea verificătoare prin reportorulü ei Nicolae Popoviciü, cu privire la alegerea lui Lazar Roșculețü în cerculu electoralü XX. Satulu-noü pe basa eruărilorü comisariulu consistorialü cuprinse în relațiunea sa din 23 Aprile 1883 Nr. 32 din considerațiunile, că prin respingerile nemotivate a-le protocoletorü sinodali electoralü din Glogoniu și Alibunariü se altereză resultatulu alegerei și anume în acea direcțiune: că dacă protocoletele sinodolorü convocate și ținute în regulă în comunele susamintite Glogoniu și Alibunariü s'ar lua în considerațiune, în acest casü nu Lazar Roșculețü ci candidatulu Ioan Bartolomeiü are majoritatea voturilor, propune și Sinodulu decide: Deputatulü Ioan Bartolomeiü se dechiară de deputatü verificatü în cerculu XX. Satulu-noü. În legătură cu acest conclusü la petițiunea lui Lazar Roșculețü pentru concediu pe durata sesiunei sinodale, comisiunea verificătoare propune: Veneratulü Sinodü se o privescă de resoltivă prin punctulu precedent. Se primesce.

Comisiunea bisericescă prin reportorulü ei Constantin Rădulescu dând cetire decisulu congresalü din 16 Oct. 1881 Nr. 186 care sună: Pentru aplicarea uniformă a §-lui 53 din stat. org. relativü la alegerea de protopresbiterü Congresulu decretază următorulu nomativü: 1. Fiacare membru alü sinodulu protopresbiteralü voteză numai pentru unulü din candidați. 2. Voturile date persónelorü necandidate nu se consideră. 3. Ședulele cu mai multe nume se privesc de nule. 4. La denumire numai acelea trei persóne se pot considera, cari în sinodulu protopresbiteralü au primitü cele mai multe voturi. 5. La casü, când tóte voturile se vor fi datü numai unui candidatü, sau se vor fi împărțitü numai între doi: se lasă în buna chipzuélă a Consistoriulu a întări pre celü alesü, respective pe unulü din cei doi, sau a ordina alegere nouă, cu concursü nou; dacă însă și a două alegere va fi avënd asemenea resultatü: Consistoriulu, precât nu are escepțiune din punctulu de vedere alü calificățiunei, întăresce pe uniculu alesü, respective pe unul dintre cei doi presentați; reportând în nece cu acest decisü congresalü și asupra întroduciunei elaborate de consistoriulu diecesanü pentru alegerea de protopresbiterü propune adoptarea ei cu modifițiuni la §§ 10 și 12 și anume ca în § 10 să se pună în locü de „Telegrafulu românü“ într'o fóie oficiósă națională; iar în § 12 se fie luatü în acest punctü în calificățiunea de protopresbiterü, că recurentulu carele nu va avea 30 ani ai etății nu pôte fi luatü între candidați. Deputatulü Georgie Martinescu face următoreea contrapropunere: considerând, cumcă instrucițiunea ca eflus alü stat. organicü nu pôte forma obiectü de desbatere în sinodulu eparchialü, peste ea să se trecă simplu la ordinea zilei. Sinodulu însă delăturând acësta propunere trece la desbaterea specială asupra acesteii instrucițiuni, luând parte la ea mai multü deputați sinodali; Sinodulu primindü numai modifițarea comisiunei la § 10 din instrucițiune decide, ca concursule pentru alegerile de protopresbiterü, să

se publice în foaia „Telegraful român” și în alte foi bisericesci române, și astfel sinodul decretază de a sa instrucțiunea pentru alegerea de protopresbiteri, care se alătură la protocolul sub lit. E.

Tot comisiunea bisericească prin reportorul ei Const. Radulescu, cu privire la rugarea mai multor locuitori din parochia Delinesci cu filia Ohabia, prin carea se rogă ca actul alegerei ilegale de capelan din comuna Delinosci să se nulifice, propune următorul proiect de concluds: cauza se dă Consistoriului, pentru a lua dela protopresbiterul respectiv dechierațiune motivată despre starea lucrului, și încât s'ar constata întru adevăr vătămare de formă în procedură, apoi se aducă sinodului cauza spre a aduce în ea decisă meritorială. Deputatul Filaret Musta face contrapropunere: de a-se transpune actul din cestiune Consistoriului spre competentă pertractare. Deputatul Ioan Bartolomei face următoarea propunere mijlocitoare: actul de sub întrebare se înapoază comisiunei de a-și câștiga înfămățiune exactă dela organele competente consistoriale despre starea faptică a lucrului, și pe baza acelora se facă și se presinte procsime ședințe o altă nouă propunere. Propunerea această din urmă a deputatului Ioan Bartolomei, ca una din cele mai îndepărtate de obiect, punându-se la vot, se redică la valoare de concluds. Fiind timpul înaintat înaltul presidiu anunciând ședința procsimă pe mâneți la 10 ore ante-amede și punându-se la ordinea zilei reportele comisiunelor, redică ședința.

Ședința V. Înaltul Presidiu deschide ședința designând de notariu al zilei pe Ioan Marcu, de notariu pentru însemnarea vorbitorilor pe Nicolae Popoviciu, iar pentru însemnarea vorbitorilor contra, pe Petru Sciopon. Protocolul ședinței ultime după cetire, se declară de autenticat.

Deputatul Ioan Budințan resuscitând interpelețiunea sa din sinodul anului trecut de sub Nr. 112 prot. rogă pe înaltul Presidiu a-i da înfămățiune în cauza monăstirilor și comunelor meste, la ce Presidiul răspunde, că netranspunându-se actele referitoare la această cauză, din partea Escelenției Sale Părintelui Metropolit, președintelui substitut al delegațiunei congresuale, carele este Prea Sântia Sa Episcopul Aradului Ioan Mețian, procesele decretate de sinodul nostru, nu s'au intentat. Sinodul ia responsul la cunoscință cu adaosul, că Prea Sântia Sa Părintele Episcop de nouă să întrevină la locul competent pentru delăturarea stagnațiunei cauzei amintite. Presidiul presentă următoarele esibite.

Rugarea fostului notariu al Epitropiei fondurilor comune Atanasie Tuducescu, pentru a-i se vota onorariul denegat de 200 fl. Se transpune comisiunei fondurilor comune.

Petițiunea protopopului Lugoșului pentru îndătorirea creștinilor să plătescă birul preoțesc. Se predă comisiunei bisericesci.

Petițiunea comisiunea Seceni pentru împlinirea postului de preot pe calea concursului. Se transpune comisiunei bisericesci.

Comisiunea bisericească prin reportoriul ei Constantin Rădulescu referitoriu la concludsele congresuale luate în general pentru o nouă arondare a protopresbiteratelor din Eparchia Caransebeșului transpuse prin literile Escelenției Sale Părintelui Metropolit dto 8 Aprile a. c. Nr. 228 Metr. propune și sinodul decide: Nefiind actul de sub întrebare provădit cu conspectul protopresbiteratelor aron-

date, votat de Congresul în ședința a XII-a Nr. pr. 28, să se procure acest conspect delocul competent cu privire la diecesa noastră a Caransebeșului, având apoi a se lua în pertractare după sosirea conspectului.

Tot comisiunea bisericească prin reportoriul ei cu privire la rugarea protopresbiterului Nicolae Andreeviciu în cauza arondării protopresbiteratului Caransebeș propune și sinodul primesce următorul concluds: Se relgă spre deliberarea meritorială atunci, când sinodul va fi în stare să esecute decisul congresual referitoriu la arondarea protopresbiteratelor.

Tot reportoriul comisiunei bisericesci referitoriu la rugarea mai multor locuitori din comuna Cereș-Timiș pentru rădicarea preotului Ioan Pușcan din Criciova din parochia fost vacantă în Cereș-Timiș propune și Sinodul derivă această cauza consistoriului diecesan spre competentă pertractare.

Tot reportoriul acestei comisiuni cu privire la rugarea mai multor locuitori din comuna Delinesci et filia Ohabia dată în contra alegerei preotului de acolo propune și Sinodul derivă cauza de sub întrebare consistoriului spre resolvire conform stării actelor.

Tot reportoriul acestei comisiuni referitoriu la remostrățiunea mai multor parochieni precum și a preoților din Satul-nou contra concludsului Sinodului eparchial în cauza arondării protopresbiteratului Panciovei propune și sinodul primesce următorul concluds: Ne mai cădind în competența sinodului eparchial a străforma decisul său Nr. 129 ex. 1880 și aclusul A) al acestui decis, prin carele să staveresce în comuna bisericească Satul-nou din pământele fundațiunei bisericesci 51 de jugere pe sēma a trei parochii, carea este menită de a fi parochia protopresbiterală, protestul rădicat din partea comunei Satul-nou nu se pōte primi nici mai mult pertracta.

Tot reportoriul comisiunei bisericesci referitoriu la rugarea comitetului parochial din Naidaș pentru înaintarea capelaniei de acolo iarăși la parochia precum au fost și până acum, propune și Sinodul derivă această cauză consistoriului spre competentă pertractare.

Comisiunea finanțială prin reportoriul său Antonie Musteț, cu privire la reportul general al Consistoriului epitropesc despre averea Epitropiei atât în înțelesul latu cât și în înțelesul strēns despre starea fondurilor diecesane actuale, precum și despre averea mișcătoare a comunelor cu finea anului 1882 propune și sinodul ia acest report la cunoscință alăturându-l la protocol sub F.

Tot comisiunea finanțială prin reportoriul său în ce privesce substernerea socotelor averei diecesei pre a. 1882 Ven. Sinod spre revisiune și darea de absolutoriu consistoriului diecesan, — pe baza revisiunei întreprinse de comisiune, amintitele socoti aflându-se în rind bun și corecte, propune și Sinodul le aprobă dând absolutoriu consistoriului diecesan.

Tot comisiunea finanțială cu referință la rugarea comitetului parochial din Naidaș de a se sista esecutiunea întreprinsă pentru restanția diurnelor deputaților sinodali și congresuali, prin reportoriul ei propune și Sinodul derivă cauza venerabilului Consistoriu spre competentă pertractare și decidere.

Tot reportoriul comisiunei finanțiale propune și Sinodul primesce bugetul anului 1884 în tot cuprinsul său după cum se află el alaturat sub lit. G.

După desbaterea și aprobarea bugetului deputatul Ioan Budințan constată cumcă restanța în speșele deputaților sinodali și congresuali precum și a pașalelor protopopesci cu finea anului 1882 făcū 3717 fl. 84 cr. și din acest incident deputatul Constantin Rădulescu propune și sinodul decide: Consistoriul diecesanū să fie avisatū, ca să dea îndrumare întetitoare la organele administrative, ca dăto-rașii bisericești să-și solvēcă punctualū cametele după dătoriile bisericești.

Tot comisiunea finanțială la observarea făcută de cătră Ven. Consistoriul la imprejurarea, că fiind la poziția 9-a lit. c) preliminarū 1200 fl. din 1878—1882 ca competență din fondulū școlară comun, care făcū 6000 fl. pre amintitū anī și care sumă până a-cuma din partea epitropiei fondurilor comune, nu s'a plătitū — propune și Sinodulū îndrumă Consistoriulū diecesanū, a-și reclama competența pre basa decisiunilor sinodali din anulū 1877 Nr. prot. 111 și 194.

Comisiunea fondurilor comune pertractând scrișoara consistoriului diecesanū Nr. 407 Ep. ex 1882 referitoare la suma de 3000 fl. anticipată dieceșei Caransebeșului din fondurile comune în a. 1880 spre acoperirea cotei de spese pentru consistoriul metropolitanū dimpreună și nota epitropiei provisorie a fondurilor comune din Arad dto 19 Iuliu 1882 Nr. 710 prin reportatoriulū ei Aron Damaschin propune și sinodulū decide: Considerând că Epitropia provisorie a fondurilor comune a anticipatū și fără de concluse consunătoare a sinodelorū nu numai consistoriulū din Caransebeș ci și celū din Arad sume din fondurile comune, anume: Consistoriulū din Arad la recercarea consistoriului Nr. 36 din a. 1875 spre edificarea edificului preparandialū 5557 fl. 81 cr. și tot aceluși consistoriū o antepațiune de 1000 fl. în anulū 1880 din cuota cădetore pre anul 1881 fără ca să fie prescrie interese de 8% după sumele anticipate, concludulū epitropiei provisorie Nr. 710 din a. 1882 prin care se prescrie dieceșei Caransebeșului după anticiparea de 3000 și prin care epitropia a hotărītū a detrage aceste 3000 fl. dimpreună cu interesele din cuota de venite ale dieceșei nōstre din fondurile comune pre 1883 nu se pōte privi de ecuitabilū; considerând mai departe, că anticipațiunea de 3000 fl. s'a întrebuintatū spre acoperirea speselorū consistoriului metropolitanū din venitulū averii nōstre comune; — considerând în fine că despărțirea finală a fondurilor comune, se va întempla cât mai curând, — sinodulū relēgă cauza consistoriului diecesanū, ca acela pe calea sa să facă cele necesarie, ca epitropia să și strămure saū să țină celū puținū în suspensio concludulū seū până la definitivă împărțire și se îndrumē epitropia provisorie a fondurilor, ca să urmezē pe una și aceiași basă de dreptate și ecuitate față de ambele consistōrie și diecese în cauza antepatelorū și prescrierii intereselorū după acestea antepate.

Fiind timpulū înaintatū, înaltulū Presidiu închide ședința anuciand pe cea următoare pe 4 ore după amēdi și punēnd la ordinea zilei reportele comisiunilorū.

(Va urma)

D i v e r s e.

* **Hirotoniri.** Clericū absoluți: *Nicolaū Groza* în 26 și 29 Iuniū a. c. s'aū hirotonitū întru presbiterū capelanū pentru comuna *Christiorū*, ēr *Ioanū Cimponeriū* în 29. Iuniū întru diaconū.

* **Petrecerea dată** Mercuri sēra în păduřița orașului de Societatea *Progresulū*, din Arad, prece-datā de reprezentațiunea teatrală „Nunta Țerānescă” și „Ciobanulū din Ardealū” a succesū peste așteptare. Ambele piese aū fost predate cu multā desteriitate și originalitate, faptū, care face onōre societății câtū și zelosulū conducătorū alū secțiunei corului Dniū Petru Popoviciū. Regretāmū, că în lipsa de spațiu nu putemū face astādātā o dare de sēmā mai întinsā despre decursulū acelei petreci și produțiunii teatrale.

* **Logodnă.** Dr. *Dimitrie Sălceleanū* avocatū în Arad s'a logoditū cu Domnișōra *Maria Ianculescu* din Țela.

* **Alegerea de notariū comunālū** în comuna Gy. Varșand. Despre alegerea acēsta ni se scrie următoarele: Astādī, în 7. Iuliū, st. n. s'a ținutū alegerea de notariū în comuna Gy. Varșand. În adevēri actulū de alegere aū constatātū, că locuitoriī acesteī comune se sciū ține pre terenulū objectivității și fără considerațiunii personale se sciū grupa pre lângā unū individū, carele e mai aptū de a coresponde chiemārei sale. Votarea a decursū în ordine esemplară între candidații *Stefan Pazsitzly* fostulū notariū, carele aū abdisū și *Iarāși* aū competatū, și *M. Ardeleanū*, dintre cari acēstū din urmă fu alesū de notariū cu votū preponderante. Ce e dreptū, dintre locuitoriī comunali de 2500 suflete, magiariī, cari făcū o minoritate înseamnă de 500 suflete, — s'aū silitū în tōtā forma se tragā și pre romāni în tabāra lorū, ce însă de asta dată nu li-a succesū. Era o satisfāțiune emnente, vēdindū pre lângā marele posesorū A. Sternthal grupați pre preoții romāni, artisti comunali și poporulū romānescū, pledāndū pre lângā D. M. *Demetriū Ardeleanū*, carele cu însușirile sale frumoșe li-a datū garanța, că le va potē fi unū conducătoriū bravū și unū notariū consciențiosū. Erorile comise la alegerea de notariū în anulū precedente s'aū coresū, și s'aū convinsū atātū inteligința, câtū și poporulū romānescū din Gy. Varșand, că numai întrunirea frāșcā și caracterulū bārbātescū sunt factoriī prosperārei nōstre. Dee ceriulū, ca actulū acesteī alegeri satisfācătoare în tōte privințele, ca modelū se servēcā și altorū comune. Potū atesta, că Dniī preoți din Gy. Varșand: *Georgiū Popoviciū* și *Georgiū Ciobrișū* într'adevēri s'aū sciutū arādica la culmea misiunei lorū, punēndū la o parte tōte alte considerațiunii, fiind nainte ochilorū binele comuneī, pacea și buna conțelegere între poporulū romānū, carele fără de aceste, de și e în majoritate absolutā preste comitatulū întregū, — pe di ce merge cade în pēcatulū greū de ași călca în piciorē chiarū interesele sale mai vitale constituționale. I u s t u s.

* **Unū preotū zelosū.** Ni se comunicā din comuna Lugașulū de josū, în protopopiatulū Peștesulū, că preotulū localū *Teodor Pap*, care abia de trei anī se aflā în acea comunā, a reusatū, ca în anulū întâiū alū funcțiunārei sale ca preotū acolo să renoēcā casa parochială, iar în alū doilea anū se acopere biserica parochială, și în anulū curinte prin colecte benevole dela locuitoriī din respectiva comunā, precum și dela alți binefācatoriī de prin vecinătate adunā o sumă de bani, din care cumpārā pe sēma s. bisericeī unū alū III-lea clopotū de 120 chilograme. Sāntfirea acēstui se sevīrși în 24 a luneī trecute înaintea unū publicū numerosū din locū și din veci-

nătate. La serviciul divin oficiază preoții Demetriu Negriș, paroh în Hotaru, Ioan Papp preot în Chis-tag, Popovici Zaharie preot în F. Vászrhely și preotul local. După actul sântirei clopotul fu tras în turn, iar poporul în sunetul clopotelor se departă mulțamit de la s. biserică. Străinii și alte persoane onorabile din loc fură invitați la prânzul comun la preotul local, unde apoi întru aducerea aminte se rosti mai multe toasturi pentru preotul local și parte pentru popor și alți indivizi. După aceste se executară mai multe cântări bisericesti și naționale, până seara, când oșpeții se departară mulțamiți și cu dorința de a vedea asemenea lucruri vrednice și în alte comune. I.—r.

RESPUNSŪ REDACȚIONALŪ.

Dlul **H-ul.** Interesantul tractatŭ despre „**Sistemul papalŭ**” Pam primitŭ cu mulțumire, și publicarea lui va urma. Ve rugăm însă ca să ne dați informațiuni despre locuința și profesiunea Dvostră.

Concursŭ de licitațiune minnendă.

Comitetulŭ parochialŭ gr. ort. românŭ din comuna **Uzdin**, cottul Torontal, conform planului și preliminarului de spese aprobatŭ de Venerab. Consist. gr. ort. din Caransebeșŭ din 21. Iunie a. c. Nr. 538. escrie concursŭ de licitațiune publică minnendă pentru repararea și renovarea turnului și frontului bisericeŭ cu prețul de esclamarie 8158 fl. 27 cr. v. a. carea licitațiune se va ținea în localitatea școlei din Uzdin la **20. Iulie** adeca **1. August st. n.** la 10 ore înainte de amedăși an. 1883.

Se avisază deci acei domni arhitecți cari ar dori a întreprinde acesta lucrare de timpuriu pre terminalŭ sus îndicată proveđăți cu unŭ vadiu de 10% să se presinte la licitare, unde după efeptuirea licitarei se va încheia contractulŭ, carele se va substerne Venerab. Consistoriŭ spre revisiune și aprobare.

Planulŭ și preliminarulŭ cu ofertele lui precum și condițiunile de licitațiune se potŭ vedea la presiđiulŭ comitetuluiŭ parochialŭ în Uzdin.

Uzdin, în 29. Iunie 1883.

Pentru președintele comitetuluiŭ:

Pau Vasilie, m. p.
notariŭ.

Nestorŭ Onciŭ, m. p.
parochiŭ.

Concurse.

138.

Stipendie din fundațiunea lui Gozsdŭ.

Prin acesta se escrie concursŭ pentru unŭ *stipendiu* din fundațiunea lui Gozsdŭ de 500 fl. la casŭ de gradațiune unŭ stipendiu de 400 eventualminte de 300. 200 saŭ de 100 fl. cu observare, că se dă preferință concurenților pentru sciințele tehnice și montanistice.

Concurenții aŭ de a-și adresa petițiunile, instruate, cu testimoniile școl. cartea de botezŭ, și cu atestatŭ de paupertate până **10 August st. n. 1883**, către Cancelaria fundațiunei lui Gozsdŭ, Budapesta, Király-uteza 13. însemnând în petițiune studiile ce voese concurentulŭ se studieze, și ultima postă, unde are se i-se comuncie rezultatulŭ petițiunei.

Totodată, sunt avisati și stipendiații fundațiunei lui Gozsdŭ de a-si substerne până la 10 Aug. st. noŭ 1883 documintele despre rezultatulŭ studiilorŭ în a. 1882/3 la reprezentanția fundațiunei lui Gozsdŭ,

Budapesta Király-uteza 13. pentrucă la din contră se vor lipsi de stipendiulŭ avutŭ.

Budapesta 24 Iuniŭ 1883.

Comitetulŭ adm. alŭ reprezentanției fundațiunei lui Gozsdŭ.

Conform ordinațiunei Ven. Consistoriŭ alŭ Aradului de dto 19 Maiŭ a. c. Nr. 1266 și 1388 B. din 1883, se escrie concursŭ de noŭ pentru îndeplinirea vacantei parochiei de clasa I-a din opidulŭ **Pâncota**, comitatulŭ Aradului, protopresbiteratulŭ Șiriei [Világos] cu terminŭ de alegere pre **7/19 Augustŭ a. c.**

Emolumintele sunt: una sesiune de pământŭ aratoriŭ comasat, birulŭ preoțescŭ computatŭ în bani gata 150 fl. v. a. cari se primescŭ din casada cultului gr. orient. ștôlele usuate dela 140 de case și cuartirŭ în casa parochială cu gradină de legumi.

Recurenții sunt avisati recursele lorŭ ajustate conform § 15 lit. a. alŭ regulamântuluiŭ pentru parochii, adresate comitetuluiŭ parochialŭ din Pancota — ale trimite părinteluiŭ protopopŭ Georgiŭ Popoviciŭ în Mènes per Gyrok; și a-se presenta în vre-o Duminecă ori serbătore în biserica din Pancota spre a-și areta desteritatea în oratorie și cantŭ.

Pancota, la 19. Iuniŭ 1. Iuliŭ 1883.

Comitetulŭ parochialŭ.

În conțelegere cu mine: **Georgiŭ Popoviciŭ, m. p.** presvit. alŭ tractuluiŭ Șiria.

Pentru deplinirea parochiei de clasa III-a din **Bunea**, protopresbiteratulŭ Hasiășului, prin acesta se escrie concursulŭ cu terminŭ de alegere pe ziua de **31 Iuliŭ st. v. a. c.**

Emolumintele sunt: 1. plațŭ parochială de câte jumătate jugerŭ intra și estravilanŭ; 2. una sesiune de pământŭ; 3. dela 100 Nr. de case birŭ (cate una măsură de cucuruđŭ în bômbe); 4. stola îndatinată și anume: a) pentru una molitvă 20 cr. b) pentru una logodnă și eunniă la olaltă 5 fl. c) pentru una îngropăciune simplă la cei mari 3 fl. 50 cr. iar la prunci până la 7 ani 1 fl. 20 cr.

Recurenții sunt avisati recursele lorŭ, — ajustate conform prescrișelorŭ stat. org. până inclusive 29 Iuliŭ st. v. a. c. a le trimite părinteluiŭ protopopŭ tractualŭ Georgiŭ Creciunescu în Belințŭ, și în vre-o Duminecă ori serbătore a-se presenta în biserica din locŭ, spre a-și areta desteritatea în cântare și tipiculŭ bisericescŭ.

Comitetulŭ parochialŭ.

În conțelegere cu mine: **Georgiŭ Creciunescu, m. p.** protopresbiterŭ.

Pentru deplinirea postuluiŭ de capelanŭ din comuna **Cheșă**, protopresbiteratulŭ Orădi-mari pre lângă $\frac{1}{3}$ parte din întreaga dotațiune a parochiuluiŭ de acolo Vasiliu Moșă care computată la olaltă dă o sumă de 250 fl. v. a. și cortelŭ regulatŭ.

Doritoriŭ de a ocupa acest postŭ aŭ de a-și trimite documintele lorŭ instruite în sensulŭ statuluiŭ organicŭ Domnuluiŭ comisariŭ consis. Iosif Pința p. u. Hollođ în Gyanta celŭ multŭ până în ziua de **7 Augustŭ v.** când de odată se va ține și alegerea.

Cheșă la 26 Iuniŭ v. 1883.

Comitetulŭ parochialŭ.

Înțelegere cu mine: **Iosif Pința, m. p.** comisariŭ consis.

La Nr. de față alăturăm unŭ suplementŭ de $\frac{1}{4}$ colă.